

2. CENA

VÝBORU SEKCIE PRE UMELECKÝ PREKLAD A VÝBORU SEKCIE PRE ODBORNÝ PREKLAD

Volám sa **Lukáš Bendík** a som študentom druhého ročníka magisterského stupňa štúdia v odbore prekladateľstvo a tlmočníctvo na Filozofickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, kombinácia anglický jazyk a kultúra – ruský jazyk a kultúra. Vo voľnom čase sa venujem audiovizuálnemu prekladu a kritike prekladu a zaujímam sa aj o témy ako funkcionalistický prístup k prekladu a sociológia prekladu. Umiestnenie sa na Prekladateľskej univerziáde považujem za svoj najväčší doterajší úspech. V budúcnosti sa chcem venovať tak odbornému, ako aj umeleckému prekladu.

Vo svojej práci analyzujem originál a dva preklady erotického románu od britskej autorky **Eriky Leonardovej**, známej pod pseudonymom **E. L. James**, ktorú preslávila trilógia *Fifty Shades*. Keďže ide o erotický román, čitateľ prichádza do kontaktu s žánrovo príznačnou, no súčasne kontroverznou lexikou – tá je jeho najväčším špecifikom a nesporne vytvára napätie aj v procese prekladu, keďže prekladateľ tejto knižnej série čelí sociokultúrnej dileme, či autenticnosť a erotickosť textu zachovať alebo pristúpiť k oslabeniu expresívnosti.

PÄŤDESIAT ODTIEŇOV SIVEJ ALEBO ÚSKALIA PREKLADU Z DRUHEJ RUKY

Lukáš Bendík

ÚVOD

Neslávne známa trilógia *Fifty Shades* z pera britskej spisovateľky E. L. James rozpútala mnohé kontroverzie tak v cudzom sociokultúrnom prostredí, ako aj v našom. Slovenskému recipientovi sa vďaka českému vydavateľstvu XYZ v roku 2012 dostal do rúk prvý diel s názvom *Päťdesiat odtieňov sivej* v „preklade“ Miroslavy Sedláčkovej. Niektorí si práve kladie otázku, prečo je preklad v úvodzovkách. Predmetné dielo sme sa rozhodli podrobiť kritike prekladu vzhľadom na početné či-

tateľské podnety a recenzie, v ktorých sa frekventovane skloňovala subštandardná kvalita slovenského prekladu a do očí bijúca podobnosť s českým prekladom od Zdeny Liškovej. Cieľom práce je aplikovať vlastný model kritickej komparácie dvoch metatextov s originálom a odpovedať na otázku, či je *Päťdesiat odtieňov sivej* poslovenčená verzia českého prekladu. Mimo toho sa sústredíme aj na detekciu parciálnej nivelizácie expresívnosti v preklade.

1 OD PRIAMEHO PREKLADU K PREKLADU Z DRUHEJ RUKY

V práci sa primárne venujeme interlingválnemu prekladu, ktorý A. Popovič (1983) vo svojej typológii explicitne nespomína, no vymedzuje niekoľko druhov prekladu zahŕňajúcich transfer medzi dvoma jazykmi. Najbežnejším z nich je azda preklad priamy využívajúci ako predlohu výhradne text originálu, keďže prekladateľ by mal byť v kontakte s textom v jazyku originálu práve pre jeho autentickosť a k nepriamemu prekladu by sa mal uchýliť len vtedy, keď má problém porozumieť problematickým pasážam.

A. Popovič nazýva nepriamy preklad aj ako preklad z druhej ruky, čiže preklad jestvujúceho prekladu, ktorý „vzniká vtedy, ak prekladateľ nepozná jazyk originálu a miesto priameho kontaktu s jazykovo neprístupným originálom použije už hotový preklad do jazyka známeho“ (1983, s. 230). V procese nepriameho prekladu teda vystupuje trojica textov – originál v jazyku A, preklad so sprostredkujúcou funkciou v jazyku B, tzv. medzipreklad, a nepriamy preklad v jazyku C ako výsledok tohto procesu. Pri prekladaní sa však vplyvom prekladateľovho idiolektu konštantne niečo mení a v takom prípade sa každý ďalší preklad, predlohou ktorého je už jestvujúci preklad, vzdáľuje od originálu viac ako prvý. Vydavateľstvá sa k prekladu z druhej ruky uchýlia hlavne vtedy, ak nie je dostupný prekladateľ v žiadanej jazykovej kombinácii – zvyčajne sa tak deje pri preklade z exotických jazykov a je to súčasne dostupnejšia alternatíva z finančného hľadiska (St André, 2011).

Nejeden teoretik vníma preklad z druhej ruky ako nutné zlo. Takýto preklad so sebou v porovnaní s originálom nesie konotácie subštandardnej kvality. Okrem iného ide o dvojsečnú zbraň, keďže všetky defekty z medziprekladu sú prenesené do prekladu v jazyku C a môžu vzniknúť ďalšie posuny. V istých prípadoch si však prekladateľ predlohou len pomáha a má funkciu podstročníka, napr. ak si nevie rady s transferom invariantu či štylisticky náročnými miestami (Bubnášová, 2011).

2 METODIKA VÝSKUMU

Dokázať, že ide o preklad z druhej ruky, a posúdiť adekvátnosť prekladateľských riešení je dlhotrvajúci proces, keďže analýza sa nerealizuje na osi originál-preklad. Do rovnice vstupuje aj medzipreklad, ktorý v komunikačnom kanáli plní funkciu sprostredkovateľa predlohy a je východiskom prekladateľovej koncepcie. Nemožno ale vždy s istotou vyhlasovať, že ten-ktorý preklad je nepriamy. Zato Ringmar (2006) tvrdí, že ak máme k dispozícii oba preklady a originál, komparáciou textov môžeme jednoducho vystopovať pozostatky jazyka B v preklade v jazyku C.

Na začiatku sme sformulovali dve hypotézy a na ich overenie vybrali hodnotiace kritéria, ktoré slúžia ako aplikovateľný model kritiky prekladu z druhej ruky.

H1: V slovenskom preklade sa objavia identické defekty ako v českom preklade, čo svedčí o tom, že prekladateľka nepracovala s anglickým originálom.

H2: Slovenský preklad sa odkláňa od originálu vo väčšej miere ako český preklad.

3 KRITIKA PREKLADU

Nami zvolený model kritiky prekladu z druhej ruky primárne sleduje vybrané aspekty:

- 1) Dodržiavanie zásad slovenskej prekladateľskej školy
- 2) Identické posuny v preklade
- 3) Identické výpustky
- 4) Pozostatky českej ortografie a morfológie
- 5) Ekvivalencia a doslovnosť

3.1 Dodržiavanie zásad slovenskej prekladateľskej školy

Za jeden z ukazovateľov kvality prekladu považujeme zásady slovenskej prekladateľskej školy sformulované J. Ferenčíkom (1982): zásada textovej úplnosti, zásada významovej totožnosti, zásada formálnej totožnosti, zásada dobrej slovenčiny, zásada uprednostňovania významu pri kolízii významovej a formálnej totožnosti. V slovenskom preklade boli porušené tri z piatich zásad:

- a) **zásada textovej úplnosti** – prekladateľ by nemal svojvoľne vynechávať časti textu alebo doň vkladať vlastnú ideológiu, pripúšťa sa len explikácia pojmov či

situácií, ktoré recipientovi nemusia byť jasné (nadbiehanie čitateľovi). Zásada bola porušená, keďže v preklade chýbajú celé vety či odseky (pozri 3.3 Identické výpustky);

- b) **zásada významovej totožnosti** – preklad by mal byť vernou sémantickou kópiou originálu. Významovú totožnosť možno dosiahnuť vtedy, ak neprekladáme slová, ale invariant textu. Zásada bola porušená vnesením množstva významových posunov (pozri 3.2 Identické posuny v preklade);
- c) **zásada dobrej slovenčiny** – aj táto zásada bola porušená. V preklade sa totiž vyskytuje množstvo českej lexiky, nesprávne skloňovanie a iné (pozri 3.4 Pozostatky českej lexiky a ortografie).

3.2 Identické posuny v preklade

Prekladom z druhej ruky podstupuje vydavateľstvo značné riziko, keďže celé spektrum defektov prítomných v medzipreklade prejde do cieľového jazyka, čo znižuje mieru adekvátnosti prekladu. Medzipreklad možno do istej miery označiť za spolupáchatela zodpovedného za výslednú kvalitu prekladu v jazyku C (v prípade, ak nie je možnosť siahnuť po origináli, v opačnom prípade na seba všetku zodpovednosť preberá prekladateľ alebo vydavateľstvo). Keďže prekladateľ nie je v priamom kontakte s originálom, nemá možnosť overiť autorovu intenciu a spolieha sa na koncepciu predchádzajúceho prekladateľa.

V práci sa venujeme predovšetkým negatívnym posunom, ktoré A. Popovič považuje za nežiaduce a ich výskyt by mal byť čo najnižší. Pokiaľ ide o významové posuny v slovenskom preklade, mnohé doň prenikli z toho českého a ďalšie vznikli nepozornosťou prekladateľky a chybnou interpretáciou lexiky východiskového textu.

V uvedených porovnaníach zodpovedajú príklady označené ako P1 ukázkam z českého prekladu a P2 ukázkam zo slovenského prekladu.

- O:** *Well, how do you feel about our would-be agreement, for starters.* (s.435)
- P1:** *Třeba jak se cítíš ohledně té naší budoucí dohody. Pro začátečníky.* (s. 514)
- P2:** *Třebárs ako sa cítíš v súvislosti s tou našou budúcou dohodou. Pre začiatočníkov.* (s. 516)
- N:** *Najprv chcem vedieť, čo si myslíš o našej budúcej dohode.*

Na tomto mieste došlo k posunu a jeho zdvojeniu. „Pre začiatočníkov“ môžeme spätne preložiť ako „for beginners“, čo však nezodpovedá invariantnej informácii. Čitateľ s citom pre jazyk, ktorý dobre ovláda jazyk originálu a prekladu, obdobné nedostatky ľahko identifikuje. Dodávame, že posuny pôsobia rušivo

najmä v prípade, ak frekvenciu ich výskytu možno prirovnať k „čo strana, to nedostatok“.

- O:** *Mirroring his boredom, I hand over my ticket and my driver's licence as ID.* (s. 388)
- P1:** *Stejně znuďeně mu ji podávám spolu s řidičákem pro ověření svého identifikačního čísla.* (s. 461)
- P2:** *Rovnako znuďene mu ju podávam spolu s vodičákom pre overenie môjho identifikačného čísla.* (s. 462)

Vodičský preukaz mnohé krajiny akceptujú ako doklad na preukázanie totožnosti. Obe prekladateľky zvolili nevhodné riešenie a prevzatím riešenia Z. Liškovej sa M. Sedláčková opäť dopustila zdvojenia negatívneho posunu.

- O:** *A lifetime of insecurity – I'm too pale, too skinny, too scruffy, uncoordinated, my long list of faults goes on.* (s. 51)
- P1:** *Můj život je jeden velký mindrák – jsem příliš bledá, hubená, nedbale upravená, neohrabaná – a tím dlouhý výčet mých nedostatků nekončí.* (s. 64)
- P2:** *Můj život je jeden velký mindrák – som příliš bledá, chudá, nedbalo upravená, neohrabaná – a tým sa dlhý výpočet mojich nedostatkov končí.* (s. 65)

V tomto prípade môžeme v slovenskom preklade pozorovať neadekvátnu substitúciu pôvodného významu. M. Sedláčková posunula a otočila inherentný charakter invariantnej informácie v monológovi postavy. Aj na tomto mieste možno poukázať na takmer identickú podobnosť oboch prekladov, nevyužitie možností, ktoré slovenčina ponúka, a fixné pridržiavanie sa predlohy – miesto lexémy výpočet to mohol byť zoznam, namiesto príliš bledá bledá ako stena, namiesto nedbalo upravená neupravená či neobriadená a miesto neohrabaná nemotorná či nešikovná.

- P2:** *Je žeravý na zbláznenie.* (s. 138); *No, tak to bolo... horúce.* (s. 517); *Získava tvrdý, nekompromisný... žeravý výraz.* (s. 431)

Ďalším diskutabilným príkladom je preklad lexémy „hot“. V danom kontexte nejde o jej primárny význam, o teplo, ale prenesený význam, ktorý do slovenčiny môžeme preložiť ako „Je strašne sexi“, resp. núkajú sa nám iné, vhodnejšie synonymá ako „zvodný, vzrušujúci, príťažlivý, podmanivý“ atď.

Iné príklady zdvojovania posunov alebo vzniku nových posunov nesprávnou interpretáciou predlohy:

O: *As the chancellor gets to his feet and kicks off the proceedings with his **speech**...* (s. 235)

P1: *Jakmile rektor zahájí svou řečí slavnostní ceremoniál...* (s. 281)

P2: *Len čo rektor svojim **rozhovorom** otvorí slávnostný ceremoniál...* (s. 282)

Negatívny posun ako dôsledok použitia nevyhovujúcej lexémy s protikladným významom. V rozhovore vystupujú dvaja aktéri, no v tomto prípade ide o otvárací „príhovor“.

O: *...away from all the innuendo and the **confusing** double talk.* (s. 29)

P1: *Úplně odlišnou od všech těch **matoucích** dvojsmyslu a narážek.* (s. 38)

P2: *Úplne odlišnú od všetkých tých **zmätených** dvojsmyslov a narážok.* (s. 39)

Nastáva tu zámena dvoch podobných, no významovo rozdielnych slov. Ak je niekto zmätený, je to výsledok niečoho. V tomto prípade ide o atribút spomínaných dvojsmyslov.

3.3 Identické výpustky

Anglický originál sme najprv porovnávali s českým prekladom v snahe nájsť absentujúce časti. V ďalšej fáze sme porovnali český a slovenský preklad, aby sme zistili, či bol tento defekt prenesený aj do slovenského prekladu, čo by ešte väčšmi nasvedčovalo tomu, že M. Sedláčková s anglickou verziou nepracovala. V českom preklade sme našli štyri chýbajúce vety a tri chýbajúce odseky, ktoré taktiež absentujú v slovenskom, no okrem toho v slovenskom preklade chýbajú ďalšie dva úseky textu, čím došlo k porušeniu zásady textovej úplnosti.

O: *„Okay, bag out tea. Sugar?“ **For a moment, I’m stunned, thinking it’s and endearment, but fortunately my subconscious kick in with pursed lips.** No, stupid – do you take sugar? „No, thanks.“ I stare down at my knotted fingers.* (s. 41)

P1: *Tak dobrá, čaj bez sáčku. Sladíte? (**Chýbajúca časť**). Ne, díky. Sklopím pohled ke svým sepjatým prstům.* (s. 53)

P2: *Tak dobre, čaj bez vrečka. Sladíte? (**Chýbajúca časť**). „Nie, ďakujem.“ Klopím zrak k svojim prepleteným prstom.* (s. 54)

Úryvok predstavuje dva problémy. Prvým je výpustka. Text chýba tak v českom, ako aj v slovenskom preklade. Ak by sa v slovenskom preklade predmetná veta objavila, nasvedčovalo by to, že M. Sedláčková predsa len konzultovala aj

s originálom a stratu vykompenzovala. Druhým problémom je slovná hra. Môžeme predpokladať, že Z. Lišková ju preložiť nevedela, vypustila ju úmyselne a stratu nevykompenzovala. Slovná hra spočíva v polysémii lexémy „sugar“, čo v angličtine znamená buď „cukor“ alebo oslovenie osoby (miláčik). Aby sme zachovali dvojznačnosť, môžeme použiť substitúciu a „sugar“ nahradiť výrazom, ktorý opisuje niečo sladké a zároveň pôjde o narážku so skrytým, neslušným podtextom. Navrhujeme preto lexému „jazýček“, ktorá je súčasne zákuskom a taktiež si ju možno interpretovať ako francúzsky bozk.

3.4 Pozostatky českej ortografie, morfológie a lexiky

Pri čítaní slovenského prekladu narazíme na prvky typické pre češtinu. Objavujú sa bohemizmy, pozostatky českej gramatiky a ortografické prvky ako napríklad písmená ř a ě, ktoré majú početné zastúpenie. Ďalej sme identifikovali niekoľko bohemizmov, výskyt ktorých taktiež nebol ojedinelý: „**Vypadá** zničený, frustrovaný...“ (s. 64); „(...) **zavrni**“ (s. 574); „Týč je **opatrená** putami...“ (s. 309).

Niekoľkokrát sme zaregistrovali nesúlad v gramatickom rode medzi zámenom a substantívom.

P2: *Podriadená si v čase, ktorú nebude tráviť s Dominujúcim, dopraje minimálne osem hodín spánku denne.* (s. 208)

Zámeno „ktorú“ je priamy preklad českého zámena „kterou“ spájajúcim sa so substantívom „doba“ v ženskom rode. Slovenský ekvivalent čas je však v mužskom rode a zodpovedajúca podoba zámena by teda mala byť „ktorý“.

Iné príklady poukazujúce na absentujúcu kohéziu medzi zámenom a substantívom:

P2: *A vy máte zase pekne podrezaný jazyk, slečna Steelová. Možno by som ju mal nejako umlčať. Pod.* (s. 426)

P2: *Tu si na mňa ústa neotváraj, slečna Steelová. Inak ťa zrazím na kolená a vyšukám ti to z nej. Rozumieš?* (s. 575)

P2: *(...) keby si tie slová, ktorá rozprávaš zo sna (...)* (s. 556)

3.5 Ekvivalencia a doslovnosť

Nepredpokladá sa, že dvaja rôzni prekladatelia dospejú k identickej koncepcii na rovine mikroštruktúry textu, t. j. k rovnakým prekladateľským riešeniam, štylizácii či slovosledu. Ešte nepravdepodobnejšie je, že sa tento jav bude vyskytovať na ploche celého knižného diela. V slovenskom preklade sme si náhodne zvolili 60 strán (približne 10 % rozsahu analyzovaného knižného diela), ktoré sme konfrontovali s českým prekladom na úrovni slova ako aj celej vety a sledovali ho-reuvedené parametre. Zo záverov porovnávacej analýzy vyplynulo, že priemerná hodnota zhody medzi slovenským a českým prekladom na lexikálno-štylistickej úrovni je 93,8 %. Toto zistenie ďalej potvrdzuje našu hypotézu o tom, koľko toho majú tieto dva preklady spoločné.

Z hľadiska ekvivalencie by sa v preklade mala dosiahnuť prinajmenšom fakultatívna ekvivalencia (Müglová, 2018), keď jednému výrazu vo východiskovom jazyku zodpovedá viacero ekvivalentov v cieľovom jazyku. Z hľadiska synonymity má tak slovenčina, ako aj čeština k dispozícii mnoho výrazových prostriedkov s rovnakým či podobným významom, a preto by prekladateľ nemal mať problém vymyslieť odlišné riešenia. Mala by sa prejaviť jeho invencia a kreativita. Napriec takmer celým prekladom však pozorujeme ekvivalenčný vzťah 1 : 1, čiže totálnu ekvivalenciu, kopírovanie syntaktických konštrukcií a jazykové znenie originálu. Narážame na doslovný preklad, ktorý v slovenčine neznie prirodzene a narúša komunikatívnosť prekladu. Na margo doslovizmu chceme ešte podotknúť, že stavba anglickej vety prenikla do slovenského prekladu cez český, t. j. aj na tejto rovine sa prejavuje zdvojovanie defektných konštrukcií.

4 NIVELIZÁCIA EXPRESIVITY V PREKLADE

Okrem východiskovej kultúry by sme pri preklade mali zohľadniť aj tú cieľovú a dbať na to, čo sa v tej-ktorej spoločnosti považuje za akceptovateľné. Skúmané predmetné dielo je erotický román. Autorka zostala tomuto žánru verná a v snahe čo najvernejšie opísať erotické situácie sa rozhodla použiť jazyk a vyjadrovanie príznačné pre daný žáner.

V slovenskom a českom preklade sme svedkami zaujímavého javu. Miera expresivity obsiahnutá v origináli sa v preklade stratila. V anglickom origináli čitateľ pomerne často narazí na lexémy „*vagina*“, „*erection*“ alebo „*clitoris*“. Dole-vedená tabuľka obsahuje frekvenciu výskytu jednotlivých slov a spôsob, akými boli preložené do českého a teda aj slovenského jazyka.

	Erection	Clitoris	Vagina
Zastúpenie v origináli	15	10	3
Preklad opisom	15	7	1
Priamy preklad	–	–	–
Preklad výpustkou	–	3	2

Anglická lexéma „*erection*“ bola prekladaná zvyčajne ako „úctyhodná dĺžka“. „*Clitoris*“ prekladateľky preložili ako „tam“ alebo „na tom mieste“ a lexéma „*vagina*“ bola preložená jedenkrát ako „rozkrok“. Do istej miery tak dochádza k nivelizácii eroticnosti textu a potlačeniu jeho zážitkovosti. Fakt, že dané výrazy boli preložené implicitne, má zrejme súvis s tým, že pri preklade sa bral ohľad na recipientov cieľovej – konzervatívnej kultúry, pre ktorých je sexualita dodnes často tabu. Preklad vulgarizmov podlieha konkrétnej situácii a zároveň cenzúre, ktorá vo veľkej miere vplýva na výslednú podobu používaného jazyka v preklade. Prekladateľ by nemal pracovať len s možnosťami, ktoré mu jazyk ponúka, ale aj s mentalitou prijímajúcej kultúry. Mnohí dodnes považujú vulgarizmy a odborné termíny pre pomenovanie častí reprodukčnej sústavy za tabu a prekladateľ (alebo redaktor) zväčša zvolí bezpečnejšie riešenie, ktoré u čitateľov nevyvolá nechcené emócie.

Ďalším aspektom sú už spomínané vulgarizmy. Najčastejšie sa v origináli nachádzajú výrazy ako „*holy shit*“ alebo „*fuck*“. Lexéma „*fuck*“ ako taká však stratila v posledných rokoch svoj pôvodný, vulgárny náboj a často sa prekladá prijateľnejšími, menej expresívnymi výrazmi. V slovenskom preklade sú nadávky prekladané výrazmi „dočerta“, „dofrasa“, „došľaka“ alebo „dopekla“, ktoré sprevádza nižšia miera expresivity. Vďaka tomu však mohla prekladateľka neskôr situáciu vyhrotiť.

Hrubý vulgarizmus bol v slovenskom preklade použitý štyrikrát a jeho použitie považujeme za opodstatnené vzhľadom na situácie, v ktorých sa objavuje. Ku koncu diela Christian ukáže Ane, o čom BDSM naozaj je, a zmláti ju opaskom. Všetky doposiaľ pochovávané emócie vyjdú na povrch a Ana mu povie: „Ty si ale pojebaný skurvysyn.“ Toto a zvyšné tri použitia hrubého vulgarizmu považujeme za opodstatnené a potrebné pre hodnoverné vykreslenie pocitov a napätia v danej situácii. Nie sme toho názoru, že podobný slovník do prekladovej literatúry nepatrí. Nemôžeme postavám vkladať do úst umelý jazyk.

5 A ČO REDAKTOR?

Na margo kvality slovenského prekladu treba upozorniť na absenciu jazykového redaktora či korektora, ktorý spolupracou s prekladateľom výrazne prispieva k optimálnej verzii preloženého textu (Chmel, 2010). V tiráži nie je uvedené meno osoby zodpovednej za jazykovú úpravu. Pokúšali sme sa kontaktovať vydavateľstvo, aby nám ozrejmilo viaceré postupy súvisiace s predmetným dielom, no odpoveď sme nedostali. Sme toho názoru, že redaktor by výrazne prispel k zlepšeniu čitateľnosti prekladu prinajmenšom z hľadiska celkovej koherencie, obrovského množstva preklepov, chýbajúcich čiarok či nelogických konštrukcií.

ZÁVER

Mnohí kritike prekladu čoraz väčšmi vyčítajú jej tendenčnosť a že kritik (najčastejšie študent, keďže prekladová kritika sa stala doménou prevažne bakalárskych a diplomových prác) v snahe analyzovať preklad vytrvalo snorí a na štylisticko-sémantickej rovine textu vyhľadáva často irelevantné lapsusy a chytá prekladateľa za slovíčka v domnienke, že to-ktoré synonymum k slovu je adekvátnejšie. Skloňuje sa aj kritika pozitívna, no ak chceme preukázať fenomén prekladu z druhej ruky, chtiac či nechtiac sklzneme ku kritike negatívnej. V *Päťdesiatich odtieňov sivej* môžeme pozorovať početné zastúpenie javov príznačných pre preklad z druhej ruky. V práci prezentujeme len parciálne výsledky rozsiahleho výskumu. Pri použití nami vytvoreného modelu kritiky prekladu sme dospeli k viacerým záverom. Konštatujeme, že v slovenskom preklade sú porušené tri hlavné zásady slovenskej prekladateľskej školy: z textu boli vynechané vety či celé pasáže absentujúce paralelne aj v českom preklade; v texte sa nachádzajú identické významové posuny, defektné konštrukcie, syntax a štylizácia; v texte sú početné pozostatky českej lexiky a ortografie. Vzhľadom na náš podrobný výskum môžeme konštatovať, že hypotézy, ktoré sme stanovili, sa potvrdili a slovenský preklad je nesporne prekladom z druhej ruky, ktorý bol vyhotovený narýchlo a bez zásahu jazykového redaktora. Všetky tieto aspekty sa negatívne podpísali pod výslednú podobu slovenského prekladu. Napriek subjektívnym pocitom a vyhranenom názore voči tomuto kontroverznému literárnemu žánru by sme mali pripustiť, že aj autorka ako E. L. James si našla veľký zástup čitateľiek (a čitateľov) a i oni si zaslúžia adekvátny preklad. Ak v budúcnosti dôjde k retranslácii, veríme, že vydavateľstvo dielo preloží z angličtiny a preklad podrobí jazykovej redakcii.

Posledná poznámka patrí druhému dielu *Fifty Shades Darker*, ktorý postihol rovnaký osud a vydavateľstvo XYZ zvolilo identický postup ako pri prvej knihe – slovenský preklad je taktiež sprostredkovaný českým prekladom. V diskusiách

a na stránkach kníhkupectiev sa však na kvalitu oboch prekladov zniesla vlna kritiky a možno aj to primälo vydavateľstvo, aby k tretiemu dielu *Fifty Shades Free* pristúpilo zodpovedne a preložili ho priamo z angličtiny.

PRAMENE

- JAMES, E. L. 2012. *Fifty Shades of Gray*. London: Arrow Books, 2012. 550 s.
JAMES, E. L. 2012. *Padesát odstínu šedi*. Praha: NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2012. 620 s.
JAMES, E. L. 2012. *Päťdesiat odtieňov sivej*. Praha: NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2012. 608 s.

LITERATÚRA

- BUBNÁŠOVÁ, E. 2011. Preklad z druhej ruky v slovenskej literatúre. K vymedzeniu pojmu a rozšírenosti prekladateľskej metódy. In: *World Literature Studies : časopis pre výskum svetovej literatúry*. ISSN 1337-9690. Vol. 3 [20], no. 4 (2011), s. 82.
FERENČÍK, J. 1982. *Kontexty prekladu*. 1. vyd. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1982, s. 55.
CHMEL, K. 2010. Prekladateľ – redaktor – editor. In: *Letná škola prekladu 8. Prekladateľ, redaktor, editor*. Bratislava: AnaPress Bratislava, 2010. ISBN 978-80-89137-65-7, s. 89 – 91.
MUGLOVÁ, D. 2018. *Preklad, tlmočenie, komunikácie: Prečo spadla Babylonská veža*. 2. vyd. Bratislava: Enigma, 2018, s. 162.
POPOVIČ, A. 1983. *Originál/preklad: Interpretatná terminológia*. 1.vyd. Bratislava: Tatran, 1983, s. 220 – 234.
RINGMAR, M. 2006. “Roundabout routes”. Some remarks on indirect translation. In: MUS, F. (ed.) *Selected papers of the CETRA Research Seminar in Translation Studies*. 2006. [online]. [cit. 25.02.2019] Dostupné na: <<https://www.arts.kuleuven.be/cetra/papers/files/ringmar.pdf>>.
ST ANDRÉ, J. 2011. Relay. In: BAKER, M & SALDANHA, G. (eds.). *Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 2nd new ed.* London: Routledge, 2011. ISBN 978-0-415-60984-5, s. 230.

◆◆◆

Bc. Lukáš Bendík
Bašťovanského 6
040 22 Košice
belucen@centrum.sk